

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 387/2010-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. novembra 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť Ing. T. E., Š., zastúpeného advokátkou JUDr. R. F., Š., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 16/2007 a jeho uznesením z 18. februára 2008, za účasti Krajského súdu v Trnave, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva Ing. T. E. podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 16/2007 a jeho uznesením z 18. februára 2008 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 9 Co 16/2007-595 z 18. februára 2008 zrušuje.

3. Krajský súd v Trnave je povinný uhradiť Ing. T. E. trovy konania v sume 265,92 € (slovom dvestošesťdesiatpäť eur a deväťdesiatdva centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. R. F., Š., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

2. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. apríla 2008 doručená sťažnosť Ing. T. E. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 16/2007 a jeho uznesením z 18. februára 2008 (ďalej aj „namietané uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozhodnutím Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. SA 4 C 14/2003 z 25. januára 2006 (ďalej aj „napadnutý prvostupňový rozsudok“) bolo vyporiadané zaniknuté bezpodielové spoluvlastníctvo (ďalej len „BSM“) sťažovateľa a jeho bývalej manželky [v konaní v procesnom postavení odporkyne (ďalej len „odporkyňa“)]. Proti označenému rozsudku okresného súdu podala odporkyňa odvolanie namietajúc výpočet položiek zahrnutých do BSM, ich hodnotu, ako aj rozdelenie medzi účastníkov.

Okresný súd vyzval odporkyňu na zaplatenie súdneho poplatku v sume 146 607 Sk za podané odvolanie, v nadväznosti na čo odporkyňa požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov, ktoré jej však prvostupňový súd nepriznal argumentujúc tým, že je vlastníčkou polovice majetku patriaceho do BSM a predstavujúceho „značnú hodnotu“. Proti uzneseniu okresného súdu, ktorým jej nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, podala odporkyňa v zákonnej lehote odvolanie, ktorému krajský súd čiastočne vyhovel a priznal jej oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 2/3.

Po zaplatení 1/3 súdneho poplatku odporkyňou krajský súd prerokoval jej odvolanie proti rozhodnutiu okresného súdu sp. zn. SA 4 C 14/2003 z 25. januára 2006 a vo veci samej rozhodol 19. decembra 2007 rozsudkom, ktorým zmenil prvostupňový rozsudok tak, že znovu rozdelil položky patriace do BSM, do ktorého zahrnul aj niektoré nové položky a niektoré z neho vylúčil.

Dňa 22. februára 2008 bolo právnej zástupkyňi sťažovateľa doručené uznesenie krajského súdu sp. zn. 9 Co 16/2007 z 18. februára 2008, ktorým bola sťažovateľovi uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok za odvolanie v sume 24 435 Sk do troch dní od právoplatnosti tohto uznesenia. Predmetné uznesenie krajský súd odôvodnil tým, že rozdiel medzi poplatkovou povinnosťou odporkyne, ktorá zodpovedá jej konečnému úspechu ako odvolateľky v prípade, že by nebola oslobodená od súdnych poplatkov, „t. j. 73 303,50,- Sk a ňou skutočne zaplateným súdnym poplatkom 48 869,- Sk, je povinný zaplatiť navrhovateľ“, a teda jeho poplatková povinnosť predstavuje označeným uznesením vyrubenú sumu súdneho poplatku.

Podľa sťažovateľa namietané uznesenie vykazuje viaceré nedostatky, je najmä nezákonné, nepreskúmateľné, nesprávne a zásadným spôsobom narúša rovnosť účastníkov konania.

Sťažovateľ v prvom rade vyčíta krajskému súdu, že v namietanom uznesení nesprávne určil výšku súdneho poplatku, a nie je tiež zrejmé, z akej hodnoty poplatkového úkonu vychádzal. Podľa sťažovateľa sa „Súdny poplatok totiž v odvolacom konaní vyrubuje

v rozsahu, v akom odvolateľ žiada pre seba hodnotovo viac, ako podľa rozsudku súdu prvého stupňa dostal. Z uznesenia doručeného sťažovateľovi nie je zrejmé, čo porušovateľ pri stanovení výšky súdneho poplatku, považoval za hodnotu poplatkového úkonu, či odvolateľke po podaní odvolania percentuálne vyrubil súdny poplatok vo výške 3 % alebo 6 %, vôbec už nie je zrejmé, čo za základ poplatkového úkonu považoval. Ide o nepreskúmateľné vyrubenie súdneho poplatku.“

Ďalšia výhrada sťažovateľa sa týka toho, že krajský súd mal nesprávne posúdiť „úspech odporkyne v odvolacom konaní, keď tento stanovil na 50 %. Ako je totiž zrejmé z porovnania odporkyňou podaného odvolania a rozhodnutia odvolacieho súdu, Krajský súd v Trnave iba opätovne prerozdelením hnutelné veci, proti čomu sťažovateľ nijakým spôsobom nenamietal najmä z dôvodu hospodárnosti konania a skutočnosti, že celú masu BSM od rozvodu užívala výlučne odporkyňa. V ostatnom nemožno s prihliadnutím na hodnotu celej masy BSM hovoriť o úspechu odvolateľky, nakoľko prerozdelenie hnutelných vecí predstavuje len jej nepatrný úspech v odvolacom konaní. Nakoľko ide o rozdelenie BSM podľa zásady rovnosti podielov bývalých manželov, nemožno v konaní hovoriť o úspechu/neúspechu. Neopomenuteľná je predovšetkým skutočnosť, že v podanom odvolaní odporkyňa žiadala do aktív BSM zahrnúť sumu vo výške 2.300.000,- Sk (v čom samozrejme v odvolacom konaní úspešná nebola).“

Sťažovateľ nesúhlasí ani s tým, že odporkyni nebolo ešte pred rozhodnutím vo veci samej odňaté oslobodenie od súdnych poplatkov postupom podľa § 138 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, a to z toho dôvodu, „že nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia Krajského súdu v Trnave sa táto stala výlučnou vlastníčkou nehnuteľností patriacich do BSM a za účelom získania peňažných prostriedkov na úhradu súdneho poplatku v celej výške nimi mohla voľne výlučne ona disponovať. Týmto postupom porušil súd základnú zásadu rovnosti účastníkov konania, keď favorizoval odvolateľku napriek tomu, že masa majetku, ktorú titulom vyporiadania BSM nadobudla, je rovnaká, akú nadobudol sťažovateľ.“

Sťažovateľ je ďalej toho názoru, že namietané uznesenie „trpí vadou prekážky rozsúdenej veci, nakoľko tunajší súd o trovách konania už rozhodol vo výroku rozsudku vo veci samej (rozsudok sp. zn. 9 Co 16/2007 zo dňa 19. 12. 2007). Ak by súd v čase vyhlásenia rozhodnutia považoval za potrebné vyrubiť ešte niektorému z účastníkov súdny poplatok za podané odvolanie, uviedol by to vo výroku tohto rozsudku s odkazom, že o tomto bude rozhodnuté samostatným uznesením. Práve z dôvodu, že v základnom konaní nedošlo k uvedenému spôsobu rozhodnutia, uznesenie sp. zn. 9 Co 16/2007 zo dňa 18. 02. 2008 považujeme za *res iudicata*.“.

Namietané uznesenie považuje sťažovateľ za nepreskúmateľné z toho dôvodu, že z neho nevyplýva, ako dospel krajský súd k záveru o uložení „poplatkovej povinnosti navrhovateľovi za podané odvolanie, a to na základe súdom stanoveného úspechu v konaní na účet v Štátnej pokladnici. Odôvodnenie nie je jasné, logické a nevyplýva z neho, prečo a akým spôsobom súd dospel k uvedenému záveru.“.

S poukazom na uvedené je sťažovateľ toho názoru, že namietaným uznesením a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, krajský súd poprel jeho označené práva.

Sťažovateľ pripomína napokon aj skutočnosť, že krajský súd vydal namietané uznesenie po právoplatnom skončení celého konania.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 16/2007 porušil právo Ing. T. E... na základe čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 1 písm. a), čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Ústavný súd SR uznesenie Krajského súdu v Trnave, č. kon. 9 Co 16/2007 zo dňa 18. 02. 2008 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Ing. T. E... priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8.011,- Sk (slovom Osemtisícjedenásť Slovenských korún), a to za 2 úkony právnej pomoci (príprava a prevzatie veci, spísanie sťažnosti; 1 úkon právnej pomoci: 3.176,- Sk + 190,- paušál

hotových výdavkov + 19 % DPH), ktorú je Krajský súd v Trnave povinný vyplatiť jeho advokátovi JUDr. R. F. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Zároveň sťažovateľ žiada priznať úhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 265,92 € (vrátane DPH).

Ústavný súd si vo veci vyžiadal stanovisko krajského súdu k sťažnosti, ktoré krajský súd zaujal v prípise sp. zn. Spr. 381/08 z 26. júna 2008, opisujúc v ňom priebeh konania zhodne s tým, ako to uviedol sťažovateľ, a následne okrem iného poukázal na to, že *«pri stanovení poplatkovej povinnosti navrhovateľa vychádzal z platnej právnej úpravy - § 2 ods. 2 vera prvá zákona o súdnych poplatkoch č. 71/1992 Zb.: „Ak je navrhovateľ konania od poplatku oslobodený a súd v jeho návrhu vyhovel zaplatí podľa výsledku konania poplatok, alebo jeho pomernú časť odporca, ak nie je tiež od poplatku oslobodený.“*

Kedže odporkyňa bola navrhovateľkou odvolacieho konania a bola od poplatku oslobodená, vznikla poplatková povinnosť v rozsahu úspechu odporkyne v odvolacom konaní navrhovateľovi... Odvolací súd zistil, že návrhu – odvolaniu odporkyne bolo vyhovené a navrhovateľ nie je oslobodený od súdnych poplatkov...

Vzhľadom na kogentnosť ustanovenia § 2 ods. 2 prvá veta súd ani nemôže rozhodnúť, že navrhovateľ aj napriek splneniu tam uvedených podmienok povinnosť zaplatiť súdny poplatok nemá...

Listom zo dňa 22. 02. 2008 sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal o zrušenie uznesenia Krajského súdu v Trnave zo dňa 18. 02. 2008, č. k. 9 Co/16/2007-595, ktorým bol navrhovateľovi vyrubený súdny poplatok za odvolanie v sume 24.435,- Sk. Odpoveď na tento list bola sťažovateľovi zaslaná listom zo dňa 22. 05. 2008, ktorý Vám v prílohe zasielam.

Sťažnosť sťažovateľa Ing. T. E. preto nepovažujem za dôvodnú.

Na základe Vášho listu z 26. mája 2008 Vám ďalej oznamujem, že s poukazom na ustanovenie § 30 ods. 2 Zákon a č. 38/2003 Z. z. o ústavnom súde súhlasíme s tým, aby bolo upustené od ústneho pojednávania veci, nakoľko od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Na záver vyjadrujem názor, že v danej veci postupom Krajského súdu v Trnave nedošlo k porušeniu namietaných základných práv a slobôd sťažovateľa v konaní vedenom pred Krajským súdom v Trnave pod sp. zn. 9 Co 16/2007, pretože súd pri stanovení poplatkovej povinnosti sťažovateľa zohľadnil všetky k veci sa vzťahujúce právne predpisy. Odvolací súd svoje rozhodnutie riadne odôvodnil tak aby bolo jasné, zrozumiteľné, presvedčivé...».

Stanovisko krajského súdu sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne vyhodnotil ako tendenčné, ale najmä dodatočne neozrejmujúce, z akého dôvodu pristúpil k takému výraznému narušeniu rovnosti účastníkov konania, a prečo vyrubil súdny poplatok sťažovateľovi rozhodnutím, ktoré bolo nepreskúmateľné a nebolo z neho zrejmé, čo je dôvodom vyrubenia súdneho poplatku, a akými úvahami sa spravoval pri určení jeho výšky. Sťažovateľ ďalej v celom rozsahu poukázal na odôvodnenie svojej sťažnosti.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 387/2010-20 z 20. októbra 2010 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na výzvu ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) mu krajský súd prípisom z 9. novembra 2010 oznámil, že sa v plnom rozsahu pridrižiava svojho pôvodného písomného vyjadrenia, a súčasne vyjadril názor, že verejné pojednávanie vo veci nemôže priniesť jej ďalšie objasnenie, a preto súhlasil s tým, aby ústavný súd upustil od verejného pojednávania v konaní o predmetnej sťažnosti a vec prerokoval v neprítomnosti účastníkov konania.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyjadrení z 22. novembra 2010 uviedla, že „netrvá na verejnom pojednávaní senátu ústavného súdu a nemá ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania“.

Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom vyžiadaného súdneho spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01). Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie

základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo... prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd už uviedol, že predpokladom uplatnenia práva na spravodlivý proces, ktoré sa zaručuje čl. 6 ods. 1 dohovoru, je nezávislosť a nestrannosť súdu. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97, IV. ÚS 301/07). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

Ústavný príkaz konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, vyjadrený v čl. 2 ods. 2 ústavy zaväzuje všetky orgány verejnej moci vrátane odvolacích súdov. Tento ústavný príkaz zaväzuje orgány verejnej moci pri ich akejkol'vek činnosti a zvlášť vtedy, ak výkonom svojich kompetencií poskytujú ochranu základným právam a slobodám fyzických osôb a právnických osôb rešpektujúc pritom princípy právneho štátu (čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal výklad dotknutej právnej normy, ktorý je

v súlade s ústavou, čo je základným predpokladom na ústavne konformnú aplikáciu tejto právnej normy na zistený skutkový stav veci.

Ústavnosť konaní pred orgánom verejnej moci predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom ustanovených prostriedkov na dosiahnutie účelu predmetného konania. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína požiadavku objektivity postupu príslušného orgánu verejnej moci (m. m. II. ÚS 9/00, II. ÚS 143/02). Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ktorej nebezpečenstvo spočíva v potenciálnom uplatnení ničím (objektívne) nepodloženej úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú v podmienkach právneho štátu okrem iného garantované zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu pre rozhodnutie.

Objektívny postup orgánu verejnej moci sa musí prejavíť nielen vo využití všetkých dostupných a pritom legálnych zdrojov zisťovania skutkového základu na rozhodnutie, ale aj v tom, že takéto rozhodnutie obsahuje (musí obsahovať) aj odôvodnenie, ktoré preukázateľne vychádza z týchto objektívnych postupov a ich uplatnenia v súlade s procesnými predpismi.

Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní v napadnutej veci aj krajský súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

III.

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 16/2007 a jeho uznesením z 18. februára 2008.

1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy

Namietaným uznesením, ktoré nadobudlo právoplatnosť 3. marca 2008, rozhodol krajský súd v právnej veci sťažovateľa o vyporiadanie BSM v konaní o odvolaní odporkyne proti rozsudku okresného súdu č. k. SA 4 C 14/2003-344 o súdnom poplatku tak, že sťažovateľovi uložil zaplatiť súdny poplatok za odvolanie v sume 24 435 Sk.

Z odôvodnenia namietaného uznesenia vyplýva, že 14. marca 2007 podala odporkyňa odvolanie proti označenému prvostupňovému rozsudku, ktorým bolo vyporiadané BSM účastníkov. O uvedenom odvolaní odporkyne rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co/16/2007-572 z 19. decembra 2007. Za podané odvolanie bol odporkyni odvolacím súdom vyrubený súdny poplatok v sume 146 607 Sk podľa § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“). Predmetný súdny poplatok bol vyrubený podľa položky 6 písm. b) Sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý je prílohou zákona č. 71/1992 Zb.

Keďže odporkyni bolo na základe jej návrhu uznesením okresného súdu č. k. SA-4C/14/2003-374 z 25. septembra 2006 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 9 Co/273/2006-387 z 30. novembra 2006 priznané oslobodenie od súdnych poplatkov v rozsahu 2/3, zaplatila za odvolanie súdny poplatok v sume 48 869 Sk predstavujúci 1/3 zo sumy 146 607 Sk.

Krajský súd ďalej poukazuje na § 2 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb., podľa ktorého ak je poplatník od poplatku oslobodený a súd jeho návrhu vyhovel, zaplatí podľa výsledku konania poplatok alebo jeho pomernú časť odporca, ak nie je tiež od poplatku oslobodený. Túto povinnosť však odporca nemá v konaní o rozvode manželstva, o neplatnosti manželstva alebo o určenie, či tu manželstvo je, alebo nie je, ak súd tak rozhodne alebo ak uloží náhradu trov konania poplatníkovi.

Podľa krajského súdu aj v konaní o vyporiadanie BSM sa tiež uplatnia hľadiská uvedené v § 2 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb., v zmysle ktorého ak sa na poplatníka vzťahuje oslobodenie od súdnych poplatkov a jeho návrhu bolo vyhovené aspoň z časti a zároveň poplatníkov odporca nie je oslobodený od súdnych poplatkov, zaplatí podľa výsledku konania poplatok alebo jeho pomernú časť poplatníkov odporca.

Krajský súd ďalej uviedol, že v danej veci odvolanie odporkyne napádalo prvostupňové rozhodnutie v celom rozsahu, pretože odporkyňa žiadala účelnejšie vyporiadanie BSM účastníkov, namietala rozdelenie hnutelných vecí medzi nich, nesúhlasila s rozdelením aktív a pasív patriacich do BSM a navyše žiadala zahrnúť do masy BSM podiel vo výške 1/2 k celku na nehnuteľnosti vedenej na liste vlastníctva č. 5746, kat. úz. Š. (poľnohospodárska budova) v hodnote 1 362 000 Sk. Z dôvodu vzájomného finančného vyporiadania odporkyňa zároveň požadovala zaviazat' sťažovateľa na vyplatenie sumy 1 329 041 Sk. Krajský súd na základe odvolania odporkyne vo veci samej meritórne rozhodol tak, že uznal odvolanie odporkyne za čiastočne dôvodné a pristúpil k opätovnému prerozdeleniu a vyporiadaniu masy BSM. Napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa bol zmenený tak, ako to je uvedené vo výroku rozsudku krajského súdu č. k. 9 Co/16/2007-572 z 19. decembra 2007.

Pokiaľ ide o úspešnosť účastníkov v odvolacom konaní, krajský súd porovnaním obsahu odvolania odporkyne s odvolacím rozsudkom a tiež s prihliadnutím na skutočnosť, že na základe jej odvolania došlo k opätovnému prerozdeleniu BSM účastníkov, uzavrel, že odporkyňa bola v odvolacom konaní úspešná, pretože žiadala zo spoločného majetku polovicu pre seba a polovicu pre navrhovateľa, čomu bolo vyhovené.

Krajský súd ďalej v odôvodnení namietaného uznesenia cituje § 2 ods. 4 prvú vetu zákona č. 71/1992 Zb., podľa ktorého je v odvolacom konaní poplatníkom ten, kto podal odvolanie. V odvolacom konaní vo veciach vyporiadania BSM je poplatníkom odporkyňa, ktorá však bola rozhodnutím súdu oslobodená od súdnych poplatkov v rozsahu 2/3.

V závere odôvodnenia uznesenia krajského súdu sa uvádza:

„Konečný úspech odporkyne predstavuje 50 %, pretože takýto bol výsledok odvolacieho konania pre ňu, ak bol poplatník (odporkyňa) od poplatku oslobodený a súd jeho návrhu vyhovel (50 %-ná úspešnosť), zaplatí podľa výsledku konania poplatok alebo jeho pomernú časť protistrana, t. j. navrhovateľ. Poplatková povinnosť vzniknutá aplikáciou § 2 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch nie je totožnou poplatkovou povinnosťou, akú mal pôvodný poplatník (t. j. odporkyňa), ale je odrazom výsledku sporu a je založený na pomere úspechu oslobodeného účastníka na výsledku sporu. Odporkyňa zaplatila súdny poplatok v sume 48.869,- Sk (t. j. 1/3 z 146.607,- Sk), avšak v zmysle § 2 ods. 2 z. č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch má navrhovateľ podľa výsledku konania (50 %-ná úspešnosti každej z procesných strán) povinnosť zaplatiť pomernú časť súdneho poplatku za odvolanie. Preto rozdiel medzi poplatkovou povinnosťou odporkyne, ktorá zodpovedá konečnému úspechu odvolateľky – odporkyne, ak by nebola oslobodená od súdnych poplatkov, t. j. 73.303,50 Sk a ňou skutočne zaplateným súdnym poplatkom 48.869,- Sk, je povinný zaplatiť navrhovateľ, t. j. 73.303,50,- Sk - 48.869,- Sk = 24.434,50,- Sk, po zaokrúhlení na celé koruny nahor (§ 7 ods. 10 z. č. 71/1992 Zb.) predstavuje poplatková povinnosť navrhovateľa 24.435,- Sk, tak ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa považoval za potrebné vysporiadať sa v danej veci predovšetkým s jeho tvrdením, že uznesenie krajského súdu č. k. 9 Co/16/2007-595 z 18. februára 2008 je nepreskúmateľné, pretože nie je zrejmé, ako krajský súd dospel k záveru o uložení poplatkovej povinnosti sťažovateľovi za odporkyňou podané odvolanie.

V § 1 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. je vyjadrená ústavná zásada vyplývajúca z čl. 59 ods. 2 ústavy, podľa ktorej dane a poplatky možno ukladať zákonom alebo na základe zákona. Podľa uvedeného ustanovenia sa súdne poplatky vyberajú za jednotlivé úkony alebo konanie súdov, ak sa vykonávajú na návrh a za úkony štátnej správy súdov a prokuratúry uvedené v sadzobníku súdnych poplatkov a poplatku za výpis z registra trestov, ktorý tvorí prílohu tohto zákona. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že použitie

analógie legis je v prípadoch vyrubenia súdneho poplatku vzhľadom na čl. 59 ods. 2 ústavy vylúčené (k tomu pozri Edmund Horváth: Zákon o súdnych poplatkoch komentár. Bratislava: Iura Edition 2006 str. 8, a nasl. tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 39/2007 z 29. marca 2007).

Podľa § 2 ods. 4 prvej vety zákona č. 71/1992 Zb. je v odvolacom konaní poplatníkom ten, kto podal odvolanie (vo veci samej). Toto ustanovenie je formulované v podobe kogentného poplatkového ustanovenia.

Z uvedeného vyplýva, že krajský súd rozhodujúci o povinnosti sťažovateľa zaplatiť súdny poplatok za odvolanie podané odporkyňou nebral do úvahy citovaný § 2 ods. 4 zákona č. 71/1992. Vzhľadom na už uvedenú neprípustnosť použitia analógie legis pri aplikácii zákona č. 72/1992 Zb. nemožno uplatniť odsek 2 tohto zákona vo vzťahu k jeho odseku 4, teda rozšíriť platnosť ustanovenia odseku 2 aj na prípady súdneho poplatku za odvolanie (resp. dovolanie), pretože poplatok za odvolanie (dovolanie) možno vyrubiť len tomu, koho zákon č. 71/1992 Zb. za poplatníka výslovne (jednoznačne) označuje, resp. komu poplatkovú povinnosť za odvolanie (dovolanie) explicitne ukladá, teda odvolateľovi (resp. v dovolacom konaní dovolateľovi).

Úprava poplatkovej povinnosti predstavuje jeden zo základných aspektov podmieňujúcich právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Ak zákon v tomto smere ustanovil pevné a jasné pravidlá umožňujúce prístup k súdu taktiež splnením v ňom obsiahnutých podmienok, potom tieto podmienky musí akceptovať nielen každý, kto sa dovoľáva práva na súdnu ochranu, ale rovnako a v neposlednom rade aj štát prostredníctvom orgánov súdnej moci.

Vzhľadom na uvedené, ak je účastníkovi konania v rozpore so zákonom č. 71/1992 Zb. ukladaná poplatková povinnosť tam, kde ju nemá, predstavuje takýto zásah zo strany štátu spravidla i zásah do jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ale rovnako tak aj porušenie čl. 12 ods. 1, no najmä čl. 13 ods. 1 písm. a)

ústavy, podľa ktorého povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd.

Ústavný súd sťažnosti v tejto časti v celom rozsahu vyhovel a bez toho, aby považoval za potrebné zaoberať sa ďalšou argumentáciou sťažovateľa uvedenou v jeho sťažnosti, vyslovil, že namietaným uznesením a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy.

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 ústavy

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 326/07, III. ÚS 240/2010) poukazuje na svoj právny názor, podľa ktorého všeobecný súd zásadne môže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patria aj označené práva, len ak toto porušenie vyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocenčné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. V posudzovanom prípade ústavný súd vyslovil, že zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu ústavnoprocenčných princíпов vyjadrených v čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj princíпов spravodlivého procesu vyjadrených v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto v spojení s ich porušením konštatuje aj porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo slobody porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Keďže ústavný súd vyslovil, že uznesením krajského súdu č. k. 9 Co/16/2007-595 z 18. februára 2008 boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné namietané uznesenie podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde zrušiť (bod 2 výroku). Vzhľadom na dôvody uvedené v tomto náleze, ktoré v danej veci viedli ústavný súd k vysloveniu porušenia označených práv sťažovateľa, neprichádzalo do úvahy vrátenie veci na ďalšie konanie na jej opätovné prerokovanie a rozhodnutie.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ nežiadal o priznanie finančného zadosťučinenia, a preto ústavný súd o tomto nerozhodoval.

Ústavný súd rozhodol napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. R. F.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bola priznaná úhrada trov konania v sume 265,92 € (8 011 Sk) za dva úkony právnej služby, a to prípravu a prevzatie veci a podanie sťažnosti ústavnému súdu podľa § 14 ods. 1 písm. a) a c) v spojení s § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách

advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v znení účinnom v relevantnom čase (ďalej len „vyhláška“).

Na tomto základe ústavný súd konštatoval, že trovy konania požadované sťažovateľom vrátane režijného paušálu (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a dane z pridanej hodnoty zodpovedajú sume, ktorá mu patrí podľa vyhlášky, a preto ich priznal v ním vyčíslenej sume. Priznanú sumu trov konania je krajský súd povinný uhradiť na účet advokátky JUDr. R. F. (bod 3 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2010